

EL MVSEV
ARQVEOLOGIGH - ARTISTICH
EPISCOPAL DE VICH
EN 1922

•••••

MEMORIA

DEL CONSERVADOR D' AQVEST MVSEV
MOSSEN JOSEPH GVDIOL Y CVNILL
LLEGIDA EN LA REVNIÓ DE LA JVNTA DIRECTIVA
QVE TINGVÉ LLOCH EL DIA 25 DE MARS DE 1923

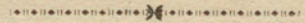
VICH
TIPOGRAFIA BALMESIANA
1923

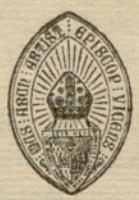
RF-X-35

EL MVSEV
ARQVEOLOGIGH - ARTISTICH
EPISCOPAL DE VICH
EN 1922

MEMORIA

DEL CONSERVADOR D' AQVEST MVSEV
MOSSEN JOSEPH GVDIOL Y CVNILL
LLEGIDA EN LA REVNIÓ DE LA JVNTA DIRECTIVA
QVE TINGVÉ LLOCH EL DIA 25 DE MARS DE 1923

R. 10.281

VICH
TIPOGRAFIA BALMESIANA
1923

EL MUSEO
ARQUEOLÓGICO - ARTÍSTICO
EPISCOPAL DE VICH
EN 1877

MEMORIA

SE PUBLICA AB LICENCIA ECLESIAÍSTICA

Y PER ACORT

DE LA JUNTA DEL MVSEV

Excm. y Rvm. Sr.

Senyors:

Heunos aquí altra volta aplegats per tractar del Museu Episcopal, que tan estimem y que tan digne es de la nostra atenció y afecte. Entench que resulta simbólich que de fet hagi quedat fixada la anyal eclesiàstica diada, en que el poble fidel fa commemoració de la triomfal entrada de Crist a Jerusalem, per cumplir el precepte reglamentari de reunir-se aqueixa Junta de Govern. Sembla que avuy vinguem a portar el brot de llorer bençhit y a alçar-lo triomfador, tot victorejant a l'institució gloriosa y glorificadora de la Religió y de la Patria. Permétissem que aquesta vegada, que es la que'n fa vint y cinch, en que dono compliment a una obligació inherent al exercici del meu càrrech, una volta mes, ab gaudança, vinga jo a esser cronista de una nova etapa de la vía certament satisfactoria, que, durant el 1922, ha fet el nostre Museu.

Y entrant ja al meu comés, apuntaré que, segons resum donat per el Sr. Tresorer, hem tingut uns ingressos en metálich, que han assolert la suma de 5,461'20 pessetes; haventse comptat entre tals entrades les subvencions de la Mancomunitat de Catalunya (1,500 pessetes) y de l'Ajuntament de Vich (750 pessetes). Igualment ha contribuït a alçarla, nostre Excelentíssim Senyor President, qui, además de fruytoses negociacions y decisives gestions, dirigides al foment y creixença del Museu, nos doná 400 pessetes, ab les quals s'adquirí un exemplar arqueològich notable, del que més endavant hauré de tractar. Les demás cantitats han provingut de la condonació de la meva paga, com a conservador, dels rédits dels valors deposats en la Caixa Diocesana, venda de publicacions, drets de visita, y de qualque generositat de algun entusiasta visitant.

La suma global de sortides y despeses generals, contanhi la retribució de la dependència, o sia del Conserge y Vigilant nocturn, sens n'ha emportades fins a 5.412'15 pessetes; restant un remanent de 49'05 pessetes, les que han constituït el primer ingrés del compte nou. Me crech que no hi haurá persona que califiqui de exorbitants aquesta

mena de comptes, que, no obstant llur migradesa, fiats en la benedicció del cel, l'adjutori de bones persones, al cap de les quals just es posarhi nostre President, y vessanthi una dossis de bona voluntat, encara ens han permés fer quelcom, que justifica que jo hagi començat aquesta Memoria parlant de triomfs.

Resultan ben aprop de dos cents els objectes que son ingressats en les coleccions episcopals, durant l'anyada de 1922. Y al citar una tal xifra d'entrades, me referesch únicament al conjunt dels exemplars que figuren en l'inventari detallat que's porta en el Museu; lo qual no es obstacle per que pugam assegurar que la xifra apuntada sens dubte que deuria ser més alta, si detallessim els exemplars múltiples que podrían destriarse, encara que integran un tot, lo qual permeteria anarnos atançant al programa optimista del «objecte diari», dictat per el Bisbe Morgades, fundador del Museu. Si a aqueix desglossament hi sumessem les monedes, grabats y llibres, y además les feixugues pedres, que han passat a enriquir el Museu Lapidari del Temple Romá, no hi ha que posar dubte que podríam arrepassar els 365 dies del any.

La tan notable «Instalació Ausetana» ha

experimentat gloriosa creixença, fornintse cada temporada, mercés al entusiasme d'alguns joves de la *Secció d'Exploracions del Centre Excursionista de Vich*. A ells, a llur insistència y optimisme, se deu la metòdica excavació y estudi del *dolmen* o arca de Sant Jordi de Puigseslloses, que, generós, restituí als vivents bona part del exovar funerari, de que, als començaments de l'edat del bronze, se'l havia fet depositari. El gran monument megalítich, per mes que esfondrat repetides vegades en el transcurs dels segles, encara ha donat al Museu una vintena d'objectes de sílex, ceràmica, os, conquilla y bronze; resultant sobremanera admirables varis dels útils de pedra foguera y cinch atuells de relativament luxosa terra cuyta incisa, que ha sigut possible reconstruhir. La família Coma, de Puigseslloses, mereix esser citada honoríficament, ja no sols per les facilitats y atencions dispensades als exploradors, sinó també per la generosa cooperació personal, que va prestar durant els vuyt dies que durá l'enrenou de terres y pedres.

L'arca de Puigsespedres de nou ha portat quelcom d'interés a la mateixa «Instal·lació», y lo propi han fet les contrades d'Ayguafreda de Dalt, Collsespina, Saladeures y Collsaca-

bra; proporcionantnos una grata sorpresa el descobriment de les desferres de una primitiva sepultura, que destruí l'obertura de la carretera de Roda, al devant de la Creu del Tusell, en la que hi sortí cerámica decorada, molt semblant ala de la sepultura de l'Escorial.

Una nova y sortosa etapa d'excavacions, practicada en les sitges de prop del pont de Manlleu, ens doná divuyt obgetes de gran estima, haventhi com a capdalt bona part d'un vas trunco cónich pintat, que pogué esser totalment reconstruít, resultant el primer atuell ibérich, característich y indubitable, que fins al present coneixem hagi sortit en la regió ausetana. No pot deixarse sens retret la desinteressada colaboració que, com altres vegades, en la mateixa estació ibérich-romana, oferí D. Lluís Coll y Espadaler.

L'estudi de les troballes fetes al peu del Puig den Planes, gentilment cedides per el seu propietari, D. Ramon de Abadal y Calderó, permeteren ingressar en la vitrina especial una trentena de vasos, molts d'ells totalment refets.

Les seccions primitives, no ausetanes, s'han aumentat ab alguns curiosos objectes, entre els quals citaré un troç de pintura rupestre, figurant un animal quadrupel; varies fibules

de bronze, ibèriques; dues fulles de navaja, també del mateix metall; nombroses peces de collaret, casi totes de vidre conglomerat y amosaicat de colors, y finalment ab bona part de tres ous de austruch pintats, procedents aquestos darrers de les tombes cartagineses de Esbiça.

Les seccions d'art cristià mitjeval, que ab justícia constitueixen la gloria més preuada del Museu, s'han augmentat ab varies pintures sobre taula. Entre elles hi ha un compartiment de bancal, ab la mitja figura del Príncep de les Angelicals Milícies, qui va armat de punta en blanch, ostentant sobre la cuyrassa, en el pit, una gran creu flordelisada vermella, vegentse igual distintiu en la tarja que completa la seva defensa. Se tracta de una no despreciable obra de escola catalá-valenciana, plenament quatrecentista, que'ns ha vingut mercés a la generositat envers el Museu, ja altres vegades demostrada, de la Srta. Teresa Amatller.

No pot deixarse en aquest punt sense una honorífica menció l'ingrés de una taulella, de roure y de filiació flamenca, del començament de la setzena centuria, en la qual un bon artista hi expressá la necessitat de que l'home pensi en la mort; conforme diu el

lema *Cogita mori*, que va escrit en una tarja, que no falta en la pintura. Aquesta deixa veure un personatge ja anciá, vestit de vermell y meditant sobre un crani descarnat; a qual efecte está devant d'una taula, sobre la que s'hi nota un facistol ab un llibre obert y altres closos. L'artista, que no era pas un adotzenat, encara que produhí per l'exportació, s'entretingué en que tota la seva obra convergis en fer manifesta la terrible idea de la mort, per lo qual situá el seu personatge dintre una habitació, en la que s'hi troban un quadret, ab la representació del judici final, y ademés un Crucifix, un candeler ab un ciri mitx gastat y un rellotge de pesos, constituint la única nota optimista, el paysatge, que s'ovira desde una de les obertures de la sala.

Pertany a un art ben nostre, altra pintura sobre taula, en la qual s'hi troba un compartiment ab la representació de la Epifanía y part d'altre en la que s'hi figura la Resurrecció de Crist. La primera de tals composicions exposa el bíblich episodi de la Adoració dels Reys, fentlo succehir en la part exterior de la humil establía de Betlhem, en la qual hi ha ben visibles els dos animals que havian escalfat el Diví Infant acabat de néixer. La Mare de Deu está sentada, segons sembla,

sobre la albarda de la mula, oferint el Jesu-
set nú sobre la seva falda, acostantshi reve-
rents els tres adoradors, que expressan tres
edats de la vida y altres tantes races a les
quals el Senyor va manifestarse. La figuració
del triomf de Crist ressucitant sobre la mort
está exposada, com ja he dit, fragmentaria-
ment, regoneixentse la part superior del Jesús,
que mostra una banderola crucifera, com a
ceptre del seu regnat en el cel y sobre la
terra. Dona gran interés a la obra pictórica la
circumstancia de constar que ella pertany a
la peça superior esquerra de un retaule, de-
dicat a la Mare de Deu dels Dolors, destinat
a la parroquia de Tavertet y contractat als 12
de Janer de 1538 al artista Perot Gascó. Al
mateix retaule fa referencia el sagrari o taber-
nacle, que també ha ingressat en el Museu,
constituhint una demostració de la manera
com era guardada y exposada a la veneració
dels fidels la sagrada Eucaristia als principis
del sigle XVI, lo qual sens dubte causarà no-
vedat a les persones enteses en liturgia.

Hem de considerar també com a integrant
de la secció de pintura, dos troços de bigot,
que formaren part del entexinat de l'aula gran
del Castell de Santa Coloma de Queralt, pre-
sentant en colors motius heráldichs, dels anys

del mil trescents. De major importància resulta ésser una post decorativa de sostre, en la qual hi apareixen en policromia bonichs motius moro-gòtics y tarjes ab la empresa de castell y lleó, aludint a qualche construcció dependent dels monarques castellans del sigle catorzé.

Les series d'esculptures ofereixen també augment digne de nota. Retrauré una relativament petita imatge de Maria, dreta, ab el Fill als braços, obra quatrecentista, esculpida en alabastre, en la qual fa de bon véurehi bones condicions artístiques, sobre tot manifestades en la posa general de la agrupació de la Verge y el Fillet y en els plechs de les folgades vestimentes. A nostre Sr. Bisbe debem dúes imatges, també alabastrines, representant Sant Joan Baptista y Sant Antoni de Pádua, obra de finals del sigle XVI. Major interés presenta encara un bonich capet d'àngel, que se sab prové del altar major de Poblet, constituhint una hermosa mostra del art admirable del esculptor Damiá Forment. De passada aludiré a una esculptureta de marfil, que presenta la particularitat de resultar cristianisació de les figuracions, tan usuals en l'extrem Orient, representatives de Budha noy, pasturant un remat de xays. En la nostra esculp-

tura el simulacre pagà asiàtic ve substituït per la representació de Sant Joan Baptista, venint indicat el nom del germà religiós convers, l'Antoni Arnau, potser català del segle XVIII, que s'entretingué en obrarlo.

La tan nombrosa com important colecció d'arquetes ofereix com a noves adquisicions, una *lipsanoteca*, en forma de sepulcre, al semblar del segle XIV, tallada en un sol tucó de fusta, que presenta el reconditori en sa part baixa, tancantse per una barroera porta, fixada per grossa ferramenta; anant tots els paraments exteriors de l'arqueta enriquits per la policromia, ab faixes verticals de tonalitats vives y delicadament realçades per brots serpentejants de coloracions pàlides, sobre les quals s'hi destaquen unes creus y els monogrames IHS. XPS. Pertany a la mateixa especialitat, altra caixeta reliquier, quatrecentista, presentant talles de trifolis cechs y resquicies de coloració atzur y dauradures. Altre exemplar deu esser fet en fusta de xiprer, ostentant en el parament frontal dues àguiles y una fontana o brollador, y ademés en les cares laterals uns animals a manera de tigres, tot en mitx de brots vegetals y tallat en petit relleu plà, a manera de grafit, acreditant a experta mà italiana del segle XV, tan graciosa

en el dibuix com traçada en la feyna de talla. Ha de tenirse encara més com a itálica una capceta cónich-cilíndrica, de fusta prima, que va vestida de elegant ornat, fet de pasta guixosa, de caràcter renaixementista, que du com a motiu preeminent una tarja en la qual s'hi fan llegidores les inicials del clásich *Senatus Populus Que Romanus*. En la mateixa agrupació hi hem posat també una capceta de fusta, ingenuament pintada ab abigarrades tintes, obra de caràcter popular y ben nostra. Aquestos augments en la ja nombrosa colecció d'arquetes, han obligat a modificar la instalació, provehintse la gran vitrina que la conté de estanteries de vidre; ab lo que hi ha guanyat molt la vistositat dels exemplars, tan variats y valiosos.

Les coleccions de metallistería han experimentat la creixença de dos pyxis, o custodis eucarístiques, cilindre-cóniques, d'eram daurat y ab senzills cisellats, possiblement de la catorzena centuria. Un perolet per aygua beneyta, que ha vingut a donar augment a les coleccions episcopals, resulta adaptació a la liturgia cristiana de un util moresch, segons ho evidència la llegenda arábiga que's llegeix: *La gloria eterna y el regne perdurable*, y va repetida en un fris cisellat, que orna la

part sobirana de la conca de llautó repujat. Ademés s'adquirí una bacina de dinanderia flamenca, ab floró de corona, també de llautó malejable, que dona un nou model per ad-juntar a la bella serie que'n posseeixen les coleccions del Bisbat ausetá. Una tapa d'es-calfeta de sobre-altar, ha vingut també a figu-rar en el Museu.

Mereix que se li dediqui paragraf apart un present que'ns feu el docte professor de l'Escola d'Enginyers de Madrid y expertíssim investigador-arqueólech, D. Pere M. de Arti-ñano, qui, al visitar la nostra institució, volent col·laborar a la mateixa, oferí remetre una clot-xeta de brónze, poch fonda y molt oberta, casi semiesférica, provehida d'ança quadrang-ular, de llabi rellevat y sols decorada de lí-nies lleugerament incisives; exemplar raríssim, que segueix la tradició del model romá, tro-bat anys endarrera a Tarragona. La campana remesa procedeix de Iscar, en la provincia de Segovia, podent atribuhirse a temps, si no wisigótichs, de tota manera anteriors al si-gle XII.

La secció de ferros ha rebut l'aument de una creu de terme, ja del 1600, un morter y una placa de xemaneya, els darrers consti-tuhint obres de primitiva fundició, ostentant

la placa el nom de 'n Joan Roquer y la data de 1746. Son regal, respectivament, del senyor Joan Vilanova y de Mossen Anton Ribas.

A les vitrines dels brodats hi hem d'encabir una casulla, de les derrerries del sigle XVI, ab fresadures de vellut de seda vermell, que fa de camper a unes aplicacions de brocat y brodadura, formant encertadíssims motius de decoració, que alternan ab medallons de sacra imageria, els que ostentan el pelicá, Crist ab la creu al coll, Santa Anna, la Mare de Deu del Roser, Sant Pere y el benhaurat Precursor Baptista.

Nostra tan envejada com rica colecció de teixits ha guanyat cinch noves mostres, de aquelles que fan donar per ben empleat qual-sevulla sacrifici. Una de les tals es en seda, color vert y crema, donant un motiu circular, ab orla geométrica, en l'interior de la qual hi apareix l'arbre de la vida, estilissat y constituhit per línees rectes; resultant, per altra part, que aquest teixit degué esser retallat d'una peça de *pallia rotata*, a fi de que constituís un motiu orbiculat, que fou aplicat y cusit a una túnica de lli, com una mostra decorativa, a semblança de les *cauliculae*, de les vestimentes coptes; acusant la fabricació oriental

sassanida o bissantina, evidentment anterior al segle XII.

Altre teixit es de seda, color vermell-porpra, ab ornamentació groch-canyella, manifestant un enreixat, constituït per serpentes d'estilissació vegetal, les quals se combinen ab petits florons estrellats, haventhi encara en els campers lliures certes mostres cordiformes, que donan una derivació de l'ull de l'extrem de les plomes de pagó. Aquest important exemplar podria ésser classificat com de fabricació bissantina, no posterior al segle XIII, semblant que hauria format part del *phanon* o extrem d'un maniple o estola litúrgics, a qual objecte l'encapça inferiorment una franja orlada de serrell.

Seré curt en parlar de dues altres adquisicions d'estofes. N'hi haurá prou en indicar que elles formaren part del malaventurat y famós tern de Sant Valeri de Lleyda. Son de petita dimensió, però donan idea completa dels espléndits teixits que constituïren les draperies de la capa pluvial y les dalmátiques, atribuïdes a dit Sant Bisbe, per mes que semblan pertanyer a un art no anterior al segle XIII, y probablement als telers árabes-hispans.

El darrer exemplar adquirit, es un brocat

d'or y sedes de colors blau y rosa, motivant unes estrelles més altes que amples, dintre les quals s'hi hostaljan parelles de lleons, afrontats de cap y girats inferiorment; restant espay per unes creus, ocupades per motius de tradició vegetal estilisats. El conjunt d'aquest drap queda riquíssim y de gran bellesa ornamental, a la vegada que molt encertat de tonalitat; fent l'efecte de procedir dels tallers hispá - árabes dotzencentistes, o poch mes acostats a nostres dies.

Han vingut també unes quantes mostres de blondes metàliques, remeses per D. Manuel Gomez Moreno, y també algunes puntes fetes de fil blanch, al coixí.

La secció bibliogràfica s'es crescuda ab tres nous códices; un d'ells, que sembla de procedencia germánica quatrecentista, responnent al títol «*Cicero de proprietatibus terminorum,*» portant, en vint y dos folis de paper, un text que sembla dega esser comptat entre els apocrifs ciceronians. L'altre es en pergamí y, en sos cent setanta cinch folis, a dos corondells, porta un text que hem titolat, «*Homiliarium Pastorale,*» ja que conté sermons de comú y de tots els Sants, a mes de altres de visitació y sínode y de elecció. Pertany al sigle XV. El derrer códice consisteix

en un rull de pergami, d'uns dos metres y mitx de llargada per uns vint y cinch centimetres de amplaria, constituït per disset planes, que semblan portar el llibre d'Esíher, tal com serveix en les cerimònies de la sinagoga, en la jornada de la solemnitat del *Phurim*. Es ben especial que hagi vingut al Museu aquest nou *Meghilat* judaich, que es de major dimensió que altre que ja figurava en les nostres col·leccions.

Durant l'anyada passada, hem pogut formar una verdadera col·lecció de sacres, ab un exemplar que ja'n posseïam de pergami, quatrecentista, y altres cinch que li hem adjuntat. Tenen la forma de triptich, el qual feya la servitut de guardador dels corporals, en uns temps en que no's coneixian o eran poch usades les bosses o estotxos de corporals. La més antiga d'aquestes sacres es de fusta, exteriorment pintada, anant son interior folrat de paper imprès en golich, ahont s'hi copian diverses parts de la Missa; presentant peu d'imprenta çaragoçá de vers l'any 1525. Les altres quatre sacres son cartonades, presentantse la meytat d'elles enriquides ab aplicacions de pell, ab gaufrats y daurats, y totes ab grabats impresos y acompanyant el text, a vegades, colorits a ma. Una de aquestes ad-

quisicions ostenta les armes heràldiques del Papa Clement VII (1592 - 1605); altre va datada en 1618; essentli contemporànies, o poch posteriors, les demés, y, en conjunt, franceses.

Es aquí meteix el lloch d'esmentar l'adquisició de una miniatura sobre vitela, que deuría haver format part de un llibre d'hores, de finals del segle XV, procedent del Nort de França. Deuría aquella figurar al full de portada dels psalms penitencials, ja que desenrotlla graficament el tema de David plorant el seu pecat de adulteri y homicidi.

La tan nutrida secció de cerámica, del sigle quinzé y posterior, ens ha donat la cada vegada més complicada feyna d'encabre dotze rejoles blaves, quatre *çocarrats* o plafons de teginat, quatre pots de farmacia, molt interessant un d'ells, per la seva gran dimensió y per constituhir notable mostra gòtica de la producció de Manisses, adquirit y ofert al Museu per nostre Sr. Bisbe, y finalment sis atuells, d'entre els quals se fa notar, una plata de Savona, ofrena del Sr. Comte de Lavern, y altra ab policromia, representant un cavaller genet, habillat pomposament, segons la moda del sigle XVII, exemplar que més que italiá, ens hem atrevit a suposarlo producte dels forns de la nostra terra.

Podria entretenirme apuntant l'ingrés d'altres objectes, però m'apar que n'hi ha lo suficient ab lo dit fins aquí. No deixaré sens remarcar qe la biblioteca de obres de consulta porta adquirits alguns volúms d'interés pels estudis arqueològichs, haventhi entre ells una sèrie de publicacions del Museu South Kensington de Londres, y lo que ha repartit als seus associats, la Societat francesa de reproducció de manuscrits ab pintures. L'aument de la biblioteca del Museu, ha fet precisa la construcció d'una gran llibreria, la qual no ha costat lo que val, mercés a En Lluís Illa, que costejá tota la fusta que tingué d'emplearshi.

No donaré per terminada aquesta Memoria, sens consignar la nota satisfactoria de la vinguda de diverses pedres esculpturades, les més d'elles elements arquitectònichs que, no poguent esser encabides en el local del Museu Episcopal, a causa del seu gran pes, han sigut portades en el Museu Lapidari del Temple Romá, que de sempre ha sigut considerat com anexe dependent de la institució diocesana. Entre tals pedres n'hi ha quinze, que foren tretes de les despulles del vell monastir de Sant Pere de Casseres; formant part de aquelles, dos sarcófachs, d'ells un ab dos pagon, fent costat al signe de redempció

cristiana, obra del sigle XIV, quatre grans capitells romànichs arcaïsans, y una pica aygua-beneytera, que apar contemporania dels citats sepulcres. Doná tota mena de facilitats per la difícil traslació de les feixugues pedres, son propietari, D. Joseph Arissa, lo qual me complasch en agrahir. El Sr. Rector del Carme de Vich contribuí al augment de la colecció lapidaria ab quatre laudes sepulcral del XVIII.

Dech fer constar mon personal agrahiment a nostre Excm. Sr. Bisbe, per haver disposat y mantingut en son càrrech de Conservador Adjunt, al Rnt. Llic. Segimon Cunill, Pbre., fent aixís que el Museu, sense despesa de sos cabals, hagi pogut esser millor atés y jo hagi disfrutat de un excelent company y col·laborador.

Encara manca donar altre nota. Me referech a la trista noticia de la defunció del Vocal d'aquesta Junta de Govern, Rnt. Llic. Lluís G. Roca y Berenguer, majordom y secretari que fou del Excm. y Rdm. Dr. Morgades y Gili, de gloriosa memoria, Bisbe que fou d'aquesta diócesis y fundador del Museu. El difunt intervingué molt directament en els primers temps de la constitució del Museu, el qual li deu algunes adquisicions notables y

presents diversos. No fa pas molt temps, que havia regalat una fruytera de cristall, portant diferents insignies episcopals, obra de la manufactura real de la Granja, y del sigle XVIII. Al Cel sía.

Y ab aixó puch donar per terminada la meva tasca de cronista que, si ha resultat potser massa llarga, be es en conjunt satisfactoria, lo qual escusa que me hagi atrevit a molestar l'atenció d'aquesta Junta. Será sempre per mi agradable fer perdre la paciència consignant adquisicions y auments en el Museu...

TRF-1-35